

Imo ii, qui, non cogente aliqua causa, concurrunt etiam remotius, possunt peccare, ut mercatores qui officinae pravis libris ephemeridibusque imprimendis exclusive destinatae chartam aliave utensilia procurant: verum causa excusans facilius adest.

⁶⁶⁴ 4) Quando aliquis in suis hospitibus, aedibus ejusmodi scripta exponit seu legenda praebet, quae intentionem contra fidem scribendi prae se ferunt seu doctrinis catholicae Ecclesiae adversantur (aut quae lubricarum rerum enarratione bonis moribus periculum non leve creant), *scandalo* per se graviter peccat. Neque ratio excusans ea scripta indiscriminatim exponendi est, quod ii, qui huc confluunt, illa postulent, alias cum damno cauponis alio ituri. Solum si talis ephemeris emitur aut ab hospitibus postulatur propter res annuntiatas cognitu necessarias (Annoncen): videtur sufficiens ratio esse, cur caupo separato in loco talem ephemeridem exponat, modo ne lex positiva ecclesiastica obstet —: etsi forte praevideat, fore nonnullos hospites, qui hac occasione abusuri, etiam pravas res perlegant. — Haec, quantum fieri potest, summa severitate urgeri debent, quum de gravi damno publico agatur. Si vero rerum conditio ita desperata est, ut fructus nullatenus speretur, prudentiae confessarii relinquitur, ut a severiore monitione interim abstinens malum diminuat, quod penitus nequit auferre.

NB. Si privatus vir propter hanc similemve causam cum venia, si requiritur, pravam ephemeridem sibi emere debeat: summopere cavendum esse, ne ea ad aliorum manus cum periculo fidei perveniat, ex se evidens est.

⁶⁶⁵ 5) Tractatus etiam bonos pro tali ephemeride conscribendo ejus aestimationem vere sustinere vel augere, illicita cooperatio est. Quare maxime prohibitum est, constanter ex pacto id praestare. Si autem data occasione tantum id fieret atque raro, ita ut numerus legentium inde major non redderetur, per se non esset illicitum: imo potest esse bonum. Verum quia facile fit, ut *aliquis*, etsi non notabilis, influxus in pravam illam ephemeridem sustinendam exerceatur, et ut ille per scriptionem concursus approbationis cujusdam speciem habeat atque scandali: ne id quidem sine graviore causa magnaue prudentia faciendum est.

6) In ejusmodi ephemeridibus res suas emendas, vendendas, locandas etc. annuntiare, ex se quidem peccatum non est: attamen si a multis ita agitur, causa exsistit, cur talis ephemeris latius propagetur, securius sustineatur. Quare etiam illa materialis cooperatio non illico licita dici potest: verum pensandae sunt circumstantiae, tum damnum, quod aliquis sibi timet ex annuntiatione illa non facta, tum spes sic diminuendi influxus illius ephemeridis: quae posterior quum levis sit, nisi multorum catholicorum fiat conventio, qui statuunt abstinere ab omni re ope illius folii annuntianda, singulos separatim sumptos non obligat cum gravi damno; imo aliquando pro circumstantiis quaelibet rationabilis causa excusat, saltem si non illi ephemeridi soli, sed etiam aliis bonis *eadem* res annuntianda committitur. Laborandum utique est, ut istiusmodi conventio mutua fiat, qua favor catholicorum pessimis illis scriptis et foliis omni modo subtrahatur, atque in folia bona excitanda atque sustentanda convertatur.

II. Actiones, quae spectant bonos mores presse sumptos.

In qua re aliae actiones sunt, quae per se rationem scandali habeant: in his igitur non solum cooperatio ad peccatum eorum, qui jam parati sunt sive ad peccatum luxuriae sive ad peccatum scandali

activi, sed etiam scandalum passivum seu ruina eorum, qui ad peccandum ex sese parati nondum sunt, respici debet; quare aut omnino non, aut tantum ex causa relative gravi licitae evadunt. Aliae sunt actiones, quae scandali proprie dicti momentum vix contineant: propterea illae actiones ad normam merae cooperationis considerari debent. Inde patet, priores actiones, si quae unquam licitae fiant, ceteris paribus requirere graviorem causam, quam posteriores.

Ante omnia in sequentibus actionibus, quas discutiendas assumimus, id cavendum est, ne consensus cum principaliter agente seu peccante aut internus habeatur, aut externus ostendatur. Quod si non cavetur — et facillime non fit — de licetate sermo esse amplius non potest, siquidem cooperatio adest *formalis*. Imo ne consensus externum signum habeatur, plerumque necesse est, ut positive peccati displicentia appareat.

1. Incipiamus a cooperatione in imprimendis divulgandisque libris ⁶⁶⁶ scriptisve obscenis.

1) Si agitur de scriptis prorsus obscenis, quae ex se usum bonum nullum habeant, neque conscribere, neque imprimenda suscipere, neque imprimere ea meo iudicio licebit. Nam gravissima causa mortis, quae ex mente Castropal. excusat scribentem turpia, quae alter dictans jubet scribi ¹, hic allegari nequit, quum haec causa tantum repentina sit neque toto tempore impressionis libri aliquem occupatura.

2) Imo de conscribente et de suscipiente librum imprimendum puto facilius etiam grave peccatum adesse, quando res ex se bonum usum non habentes ² aut graviter obscenae, aut graviter periculosae in libro continentur: neque ullam causam excusationis admitti posse practice, existimo. Multo magis autem communiter loquendo hi condemnandi sunt, quod data opera, nulla excusatione existente, ea conscribunt aut imprimunt; neque propterea a gravi scandali peccato immunes sunt, quod res conscriptae fortasse non inter plene et graviter obscenas certo collocari debeant: nam et periculum *grave* facilius aderit lectoris, et prava intentio scribentibus et divulgaturis.

3) Eum, qui characteres collocat, facilius causa omnino gravis excusabit ad tempus, si agitur de libro periculoso quidem, tamen tali, qui aut ex sese omnino graviter obscena non contineat, aut bonum usum aliunde

¹ Nimirum Castrop. *de carit.* cap. 6 punct. 11 n. 7 putat, id ex *urgente* seu gravissima causa fieri posse, contra Sanchez, Bonacina, alios, addit vero „haec sub dubitatione dicta sint“.

² Dico „bonum usum ex se non habentes“. Videlicet contingere potest, ut relatione et discussione rerum obscenarum necessaria vel utilis instructio detur. Hic habes finem bonum, ex quo liceat utique res alioqui periculosas conscribere. Quodsi aliquis dein ex pravo fine ea legit, aut sibi periculum creat, ipse sibi suam temeritatem imputare debet. Verum illas res obscenas sic narrari, ut earum descriptio objective tendat in pascendam legentium curiositatem, in excitandam concupiscentiam, id est quod intelligo, si dico, librum ejusve partem bonum usum ex se non habere. Neque bonum usum ex eo habet, quod etiam illae partes classicae conscriptae sint, atque aptae, ex quibus polita lingua addiscatur; neque ille bonus usus est, qui *per accidens* per modum instructionis utilis ab aliquo lectore possit hauriri.

habere possit. Est enim haec cooperatio proxima quidem, sed libri impressio non impeditur, neque legentes coguntur, suntque ipsi ex se causa peccandi, si quam occasionem ex eo libro sumant. Quapropter causa omnino gravis, ut destitutio quotidiani victus, ad tempus videtur excusare posse.

4) Libros ejusmodi pro domino emere, eive afferre, si omnino obsceni sunt neque bonum usum possunt habere, non puto licere famulo, nisi ad rationem famulatus timor notabilis damni accedat (cf. Tambur. l. supra cit. § 4 n. 19 et n. 29): si vero non ita obsceni sunt aut — quod plerumque accidit — de eo ita certo non constat, status subjectionis vel similis conditio, ut operarii conducti, excusare potest ab illa cooperatione, quae scandalum rationem vix continet.

Ex his iudicium fer de aliis actionibus, quae per modum cooperationis in hac re occurrere possunt.

667 2. Concurrere cantu et repraesentatione sive actione ad comoedias turpes atque inhonestas, est sine dubio proxima cooperatio ad rem peccatorum multorum valde incentivam.

Nihilominus, si notabiliter quidem inhonestae sunt, non tamen absolute graviter turpes, excusant eum, qui actione ipsa vel cantu concurrat secluso affectu pravo, propter valde gravem penuriam, in qua aliter versaretur, ad breve tempus Sanchez, Pont., Castropal., Tamb. l. c. n. 28: modo, quantum possit, temperet lasciviam. Nimirum ducuntur ea ratione, quod ejusmodi comoedias spectare, ex mera curiositate vel vano solatio⁴ (ita ait S. Alphons.), grave peccatum non sit, secluso periculo pravi consensu, ac proin ii, qui cum suo periculo gravi aut cum pravo affectu intersint, non tam actorem, quam se ipsos accusare debeant, quum actor ex causa valde gravi illud scandalum passivum dolens permittat.

At eos, qui sine necessitate ita agunt, aut qui plausu, pecunia, frequentatione libera causa sunt, cur ejusmodi res repraesententur, S. Alph. cum aliis merito gravis peccati damnat, eo quod certo certius multis occasionem graviter peccandi praebeant: nedum de pravo affectu dicam, quo generatim omnes ita cooperantes ducuntur, ut inter formaliter cooperantes constitui debeant.

668 3. Pingere seu conficere imaginem amasiae, i. e. personae turpiter amatae ab eo, qui imaginem conficiendam postulat, modo artificii constet de turpi amore, non licebit citra grave peccatum, nisi ex causa gravis omnino penuriae similisve necessitatis. Nam est res, quae valde foveat turpem amorem; at quum res in se non sit mala neque necessario malum usum habeat, cooperatio, etsi propinqua, materialis tantum est, modo ne formali petitioni finis turpis obsequium praestetur. Tamb. l. c. n. 28.

4. Imo sic pingere res per se obscenas, non ita malum est intrinsecus, ut dici debeat formalis cooperatio ad peccatum ejus, qui illis rebus ad lasciviam fovendam utitur, modo res illae bonum finem v. g. artis anatomicae habere possint; quare, etsi illum usum defuturum esse praevideatur, pingendi ars non commutatur in actionem per se intrinsecus malam, sed remanet cooperatio materialis. Hinc est, quod Tamb. l. c. aliique id fieri licite posse concedant ex gravi omnino causa; puto tamen, quando ratio petendi est abusus ad lasciviam, sicut communiter supponi debet, nisi de bono usu constet, requiri gravissimam causam, ut metum mortis aut extremae necessitatis, ut cooperatio adeo propinqua sine gravi peccato praestari possit, atque insuper requiritur, ut ipse artifex a se periculum pravi con-

sensus removeat. Quod num practice sperari possit, difficulter statuitur. Atque haec gravissima causa eo magis intercedere omnino debet, ut cooperans a gravi peccato excusetur, si agitur de tali pictura, quae non privatim et clam servabitur, sed multorum aspectui objicietur. Quare si quis me consuleret, auctor essem, ut potius supremum malum heroice pateretur, quam concursum praestaret: at gravem obligationem esse, non docerem¹. Verum existere possunt picturae, statuae etc. ita obscenae atque ita comparatae, ut ad nihil nisi ad peccatum inservire possint, tales nunquam licebit efficere.

Notat recte Tamb. n. 29, licere facilius famulo, pro hero imaginem jam pictam emere, eo quod minor sit cooperatio, atque dominus multo minus ad peccandum a famulo determinetur, siquidem dominus per se facile possit emere, pingere non possit: nihilominus recte ad ipsius famulatus rationem alteram rationem, notabilis damni timendi¹ docet idem scriptor accedere debere; neque id extenderem ad eas imagines, quae, ut modo dixi, bonum usum nullum habere possunt.

5. Munera ex jussu heri deferre amasiae (i. e. turpiter amatae), aut 669 literas amatorias, ex parte peccati, quod herus committit vel commissurus est, est cooperatio; ex parte illius peccati, ad quod amasia incitatur, scandalum ratio considerari debet. Quae scandalum ratio S. Alph. aliisque scriptoribus adeo gravis visa est, ut eam pro scandalo directo vel invitatione ad peccatum ideoque pro intrinsecus mala haberent. S. Alph. n. 65 et 66. Idque sine dubio verum est, si famulus pravam mentem heri se adiuturum esse ostendit. Alias autem, si se id aegre facere ostendit, potius assentior Tamb. n. 20, Sanch. cum multis aliis, munera deferre esse actionem in se indifferentem atque in adjunctis istis materialem cooperationem, neque tantam rationem scandalum continere, ut gravis causa, quae ad famulatum accedit, vel alia causa sat gravis agentem excusare non possit: siquidem scandalum, quod puella patitur, vere pusillorum est. — Idem putat Tamb. licere amico, si ejus multum intersit amicitiam conservare; sola autem amicitia ruborque denegandi petitionem a gravi peccato non excusat. — Difficilius utique est discernere aliquid de literis amatorias. Si sola verba urbanitatis continent, etsi praevideatur, turpem amorem auctum iri, idem dic, quod dictum est de munusculis; imo id intelligo et de deferendis, et de scribendis illis literis. — Si autem vere turpia, sive invitationem turpem directe continent, haec scribere simul et deferre ad puellam, etiam invito et aegro se exhibenti non licere unquam censeo; prorsus enim idem videtur atque oralis ad peccandum invitatio. Cf. Gury-Ball. l. n. 251 Q. 5 notam (ed. 5), Tamb. l. c. n. 18 cum Sanch., Laym., Mazzotta etc. Verum si famulus, deferens tantum epistolam, urgentissimam causam, ut metum mortis, habet, nec plenam certitudinem turpis scriptiois, sed vehementem suspicionem, Em. Saa, Castrop., Rebellus, quibus Tamb. videtur tacite consentire, eum excusant.

¹ Id relate ad quasdam actiones jam discussas et discutiendas pro sapientie lectore opus non est notare, quasi non saepe etiam consultius esset, cooperationem etiam spreto mortis periculo omittere, quam praestare, quando dicitur illam propter gravissimam causam licitam evadere. Nam multa, quae licent, ex virtutis amore omittere possum, etiam ab injuste cogente potius martyrium cum summo merito et laude subiturus. Quae etiam ex eo, quod quaedam cooperationes ab iis cum supremo vitae discrimine recusatae sunt, quos Ecclesia ut Martyres colit, nondum necessario concluditur, id obligationis fuisse.

670 6. Nuntiare nomine alterius tertio cuidam, ut peccandi causa conveniant, si directe peccati invitatio exprimitur, intrinsecus malum est: si vero sola ratio conveniendi exprimitur, habetur actio in se indifferens, quum causae multae conveniendi esse possint. Verum si re ipsâ prava causa subest, non licebit sic materialiter cooperari nisi ex justa ratione, communiter non sine notabilis damni timore; imo gravior causa requiritur, si nondum conventum erat inter utrumque de peccato committendo; demum si ageretur de seducenda vel circumvenienda persona, censeo nunquam licere talem nuntium deferre verbis indifferentem, pessimum fine: quae enim sola ratio excusans fortasse esse posset, metum mortis similisve mali sume, nunquam in casu proposito impedire nuntiantem potest, quominus simul, insidias structum iri, aperiatur.

671 7. Equum sternere domino, quem peccandi causa exiturum esse scitur, januam aperire meretrici et similia ratione famulatûs licita esse, communis dicitur, v. Gury I. 250.

8. Comitari ad domum meretricis, eo vehere, neque propter solam famulatûs rationem, neque solius lucri causa aurigae licebit; licebit autem, si notabilis damni timor accedit (ut est in auriga, si timere debet, ne multos a se avertat aegre ferentes, quod ipse in causam itineris sese immisceat; quod facilius evenire potest, si herus finem pravum non indicat, auriga tamen vehementem suspicionem jure concipit). — Quando vero comitatu famuli herus animosior ad peccandum redditur, alias non peccaturus, damnum, cujus timor famulum excuset, debet esse *maximum*. Tamb. l. c. n. 19: idque insuper quam maxime cavendum tunc est, ne famulus videatur hero consentire et ita animum augere.

9. Proponitur a multis alia famuli actio peccato heri quam proxima: humeros subjicere, scalam tenere, fenestram vi aperire, ut herus ascendere possit ad stuprandam virginem. De quo habes thesim ab Innoc. XI. proscriptam n. 51. „Famulus, qui submissis humeris, scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam virginem, et multoties ei subservit deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter, si id facit metu notabilis detrimenti, puta ne a domino male tractetur, ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur.“¹

Et revera, quo magis agitur de peccato justitiam erga tertium innocentem gravissime laedente — hic de violanda virgine invita — eo gravio-rem causam requiri, ut materialis cooperatio fiat licita, constat: quae hic solus timor imminentis mortis similisve gravissimi mali est. V. Tamb. l. c. n. 19 in fine², S. Alph. n. 66 cum Bus., Sanch., Lessio.

672 10. Vestes pro ornatu muliebri inhoneste conficere *postulantibus*, ex causa graviore licet, etsi utens limites honestatis notabiliter excedat; si vero ornatus in se omnino talis est, quo quis utatur sine gravi peccato, sine dubio minor causa sufficit, etiamsi paulo liberior sit vestitus, quam

¹ Nota tamen, unam ex pluribus causis, cur illa thesis reprobanda sit, jam adesse, quod perperam *pro notabili damno* ponatur, si dominus famulum torvis oculis aspiciat!

² Per injuriam Tamburini incusatur, quod thesim damnatam docuerit; legenti enim patet eum nullatenus agere, quando actiones in thesi proscripta recensitas permittit, de violanda virgine invita. Ceterum ille scriptor incaute inter notabile detrimentum revera recensuit „ne famulus torvis oculis aspiciatur“, quod sane mitigandum est.

par est. — Videlicet semper tales vestes esse supponitur, quarum usus non est necessario malus; etiamsi enim ipsae nondum honeste corpus tegunt, alia vestimenta addita defectum supplere possunt. Quod si non fit, utenti veste potius crimini vertendum est, quam ei, qui jussus conficit. Nihilominus semper justa causa, i. e. mediocris aut pro circumstantiis *gravis*, requiritur.

Qui vero proprio Marte conficiunt inhoneste ornatum, atque venalem habentes alliciunt emptores ad usum, non minus, sed pro circumstantiis magis in culpa sunt, quam mulieres utentes; adeoque gravis aliquando scandali reos illos esse, judicabis ex iis, quae supra de ornatu mulierum notata sunt.

III. Actiones, quae alia praecepta divina tangunt.

1. Actio, quae frequenter occurrit cauponibus, est vinum etc. dare iis, 673 quos jam larga potatione facta praevident sese inebriaturos esse.

Excitare ad largiorem potum certe intrinsecus malum est; apponere seu porrigere, materialis tantum cooperatio est, non tamen adeo remota; quare causa mediocriter gravis et requiri videtur et sufficere, ut excusatio a peccato adsit. Ita S. Alph. n. 69, Tamb. et Laer. aliique „ex metu cujuscunque gravis damni, puta si alias laederentur notabiliter ex diminutione emptorum“, quibus addi potest: ex metu gravis rixae aut blasphemiae, ad quam alias homines ebrii excitarentur¹.

2. Vendere res suas illis, qui eas adulteratas cum justitia laesa aliis iterum vendituri sunt, S. Alph. ib. n. 69 non permittit, „nisi ob metum mortis vel infamiae“; verum aliis id severius videtur. Et quamquam benignius forte, quam par est, aliqui ex causa non ita gravi id licere putant, media tamen via videtur incedi posse, ut sc. dicamus causam quaecunque gravem sufficere, nisi forte agatur de adulteratione vere nociva: ad quam utpote publico bono graviter damnosam proxime cooperari, vix unquam licere puto.

3. Vendere res indifferentes, quae abusu quidem patent, sed quarum abusus in genere tantum praevidetur, ex mediocri causa licet, v. g. ne venditor lucro careat seu cum damno suo res retineat: nam cooperatio satis remota est, neque abusus simpliciter potest impediri. S. Alph. n. 71. Vide etiam infra n. 676.

4. Verum si instat abusus contra justitiam, eo major causa requiritur, quo gravius justitia laeditur: licebit tamen mihi rem alteri praestare, si alias ego potius eodem modo aut gravius in jure meo laederer. Hinc non licebit gladium dare occisuro tertium; licebit tamen, si alias ipse occidendus sum, nisi forte vita alterius meâ vitâ adeo praestet, ut secundum ordinem caritatis cedere debeam. Castropal. *de car.* d. 6 p. 11 n. 9 cum aliis.

5. Apud usurarium ea agere, quae alias in negotiatione agenda sunt, rationes scribere dati et accepti, pecuniam numerare et similia indifferentia agere, S. Alph. n. 78 permittit ratione solius famulatûs: aliud autem omnino est, si agitur de conficienda scriptura seu instrumento usurario.

IV. Actiones, quae respiciunt humanas leges.

Vix aliquod discrimen inter cooperationem faciendum est, prout 674 ad actionem lege divina aut lege humana vetitam ordinatur: nisi forte

¹ In Concil. plen. Balt. II. art. 469 repetitum est quoad *caupones*, quod jam in Conc. prov. Balt. IV. inculcatum erat „Moneant (pastores) frequenter oves suas de vitandis cauponis, et caupones a sacramentis arceant, qui potantium excessus fovent praesertim diebus Dominicis“. Coll. Lac. III. col. 70.

dixeris, cooperationem cum actione legi solum humanae contraria facilius *in se* esse indifferentem, atque laesionem legis humanae non cum tanto incommodo ex obligatione impediri debere, sicut divinae vel naturalis legis violationem.

1. Occurrit frequens cooperatio cum laesuro legem jejunii. Non pauci scriptores (v. S. Alph. n. 80) putavere, ei, qui absolute jejunium servare non velit, licere sine alia causa cibos praebere, dicendo conditionate: „Si vis absolute comedere, coenam fac apud me.“ — Attamen recte S. Alph. dicit, quod alter paratus sit ad peccandum, imo interne peccatum jam consummarit, non esse ex sese sufficientem causam, cur ego occasionem praebeam peccatum externe consummandi. Verum puto *mediocrem causam* in casu alato excusare.

2. Quando autem non agitur de cibis vetitis afferendis, sed de solis cibis licitis largius apponendis, ita ut hospiti praebetur facultas, mensuram debitam excedendi: revera, si de jejunio agitur, adeo remota videtur esse cooperatio, ut etiam levior causa excuset; etsi praevideam, hospitem modum excessurum esse, modo alias etiam jejunii leges servaturus non fuisset. Ita revera plures pro causa afferunt, ne habeat pro parco et avaro. Multo minus id mihi culpae vertitur, quando nescio, an hospes causam a jejunio excusantem habeat, seu quando eum hanc suspicari possum habere.

B. Breves regulae de cooperatione, considerato diverso statu cooperantium.

675 I. Quoad famulos aliosve, qui in statu subjectionis sunt erga eum, cujus cum peccato jussi cooperantur.

1. Si agitur de rebus et actionibus omnino indifferentibus, quae remote tantum cum peccato cohaerent et ex natura sua ad famulatum spectant: solus famulatus est ratio illa praestandi, etsi praevideatur, herum hinc et nunc illis servitiis abusurum ad peccandum. Nam nimis odiosum esset, censorem agere et intentionem heri respicere in iis, quae herus ex se jure famulatus exigit.

2. Si vero herus a famulo tale servitium expresse postularet *ad pravam finem*, famulus modeste deprecari deberet illum pravam finem, se ad servitium quidem praestandum paratum dicens, non tamen se pravam illum finem intendere: quod si igitur herus non desistit, famulus *materialiter*, quod jubetur, praestabit.

3. Si famuli actio propinquius cohaeret cum peccato domini, alia causa ad famulatum accedere debet, eo gravior, quo gravius est peccatum domini et quo propinquior operatio. Exempla supra habes.

676 II. Quoad mercatores.

1. Quando res sunt plane indifferentes, i. e. ex se non destinatae ad nocendum, neque constat de abusu in particulari, licet in genere de periculo abusus apud complures constet, venditio censetur licita ex eo, quod secus res suas non vendentes lucro carerent.

2. Quando res quidem plane indifferens est, sed praevidetur abusus in particulari, distingui debet, utrum peccatum, me non cooperante, impediatur, annon, utrum alicujus tertii jus laedatur, necne.

Si neutrum obtinet, causa mediocriter gravis excusat venditorem¹; si vero alterutrum accidit, causa longe gravior requiritur.

3. Quando res ipsa non est indifferens, sed ad damnum inferendum ex se tendit, de bono usu constare debet, ut sine alia ratione vendere liceat, sicut venena et similia; quare si abusurus eam petit, aut si res ex circumstantiis vix alium usum quam malum habere potest, eam vendere aut nunquam, aut tantum ex gravissima causa licet.

Cf. Sanchez l. c. n. 13—18².

III. De cauponibus. 677

1. Relate ad carnes praebendas diebus esurialibus hodie generatim haec statui possunt saltem in iis regionibus, ubi multi passim hospites accessuri sunt, qui petant carnes, sive excusati sunt sive non:

1) Etiam si dispensatio generalis cauponibus data non sit, licebit petenti carnes dare: nam odiosum est inquirere, utrum causam habeat petens necne, imo hoc inquirendi modo multos non sine gravi damno a se retrahet.

2) Imo si cauponi jam constat, plerosque hospites carnes esse petituros, licebit carnes ex sese afferre, modo accumbentibus ad mensam optio detur ciborum esurialium et carniarum. Potius tamen dispensatione quaesita sibi providebit.

3) Nunquam autem licebit carnes dare, quando in contemptum religionis petuntur. V. Gury I n. 255 ex Gousset et Bouvier.

2. Relate ad occasionem, quam praebent saltationibus, superiore § satis dictum est.

3. Idem valet quoad admittendas rejiciendasve ephemerides: siquidem haec omnia ad scandalum proprie pertinent, de quo confer, quae supra late exposita sunt.

4. Locum postulanti concedere ad peccandum, Tambur. l. c. n. 20, de homine privato loquens, graviter illicitum esse dicit, nisi *notabilis necessitas* adfuerit: idem de caupone dicendum plane est. Insuper advertite, etiam tunc id omnino agi debere, ne approbatio peccati vel adsit vel ostendatur, sed ut ejus displicentia potius appareat.

¹ Azor cum aliis putat jacturam, quae sequeretur, si venditor res suas vendere aliter non posset, esse sufficientem causam.

² Cum venditione rerum similitudinem habet locatio. — Quaerunt scriptores communiter, liceatne domum locare meretricibus, quum videatur ad meretricium cooperatio praestari, aliis autem, qui cum illis mulieribus libidini indulgeant, scandalum dari. Atque ita revera dicendum est, si per ipsam domum ejusve situm homines alliciuntur, aut si locator negotio peccaminoso favet. Quare hae rationes non raro ejusmodi locationem plane illicitam reddunt.

At si talis favor vel illectio non insit, neque peccata propter domum istam augeantur, neque vicinis nocumentum creetur: cooperatio erit remotior et per se materialis: de quo v. S. Alph. l. 2 n. 70. — Verum addiderim, si vir catholicus sciens domum suam locat ei, quem scit meretricium exercere, apud homines habetur pro fautore turpis illius commercii ac diffamatus existet: quare utique etiam haec ratio esse *potest*, cur ejusmodi locatio pro illicita haberi debeat.